

Sözcükte Anlam — Deneme

Akıllı Soru · 22.10.2026 · 10 soru

I. Bir sözcüğün bir ilgi veya benzetme sonucu temel anlamından tamamen uzaklaşarak kazandığı yeni anlamdır. II. Anlamca birbirinin tam tersini ifade eden sözcüklerdir. III. Yazılışları farklı anlamları aynı olan sözcüklerdir. IV. Birbirinin yerini tam olarak tutmamakla birlikte cümle içinde birbirinin yerine kullanılabilen sözcüklerdir. V. Bir bilim, sanat, meslek dalıyla veya bir konu ile ilgili özel ve belirli bir kavramı karşılayan sözcüklerdir.

1. Numaralanmış cümlelerin hangisinde bir sözcüğün anlamını ilgi veya benzetme yoluyla değiştirmesi açıklanmıştır?

- A) I.
- B) II.
- C) III.
- D) IV.
- E) V.

Sözcükler arasındaki anlam ilişkileri, onların cümledeki görevlerinden bağımsız olarak değerlendirilemez. “Yüksek” ve “alçak” sözcükleri bir karşıtlık oluştururken “konut” ve “ev” sözcükleri aynı anlamı karşılayabilir. “Kırgın” ve “gücenmiş” sözcükleri ise her cümlede bütünüyle aynı anlamı vermese de bazı kullanımlarda birbirinin yerine geçebilir.

2. Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Bazı sözcükler, anlam bakımından birbirinin karşıtı olabilir.
- B) Bazı sözcükler, farklı yazılışlarla aynı anlamı karşılayabilir.
- C) Bazı sözcükler, her durumda tam anlam özdeşliği taşımadan yer değiştirebilir.
- D) Anlam ilişkileri, sözcüklerin cümledeki kullanımından bağımsız biçimde kesinleşir.
- E) Sözcükler arasındaki ilişki, aynı anlamı karşılama veya karşıtlık biçiminde kurulabilir.

3. “Bu iki ifade, görünüşte ayrı yollar izlese de vardıkları kavramsal durak ortaktır.” cümlesinde anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Biçimleri farklı olan sözcükler aynı anlama gelebilir.
- B) Biçimleri farklı olan sözcükler anlamca birbirinin tersidir.
- C) Biçimleri farklı olan sözcükler anlam bakımından birbirinden ayrılır.
- D) Biçimleri farklı olan sözcükler aynı kavramı karşılayamaz.
- E) Biçimleri farklı olan sözcükler yalnızca ses bakımından ortaklaşır.

Bir metinde “kök” sözcüğü, ağacın toprağa tutunan bölümünü anlatırken kullanıldığında ilk akla gelen anlamını taşır. Aynı sözcük, bir düşüncenin dayandığı temel için kullanıldığında ilk kullanımıyla bağlantısını korur. Buna karşılık bazı sözcükler, benzetme yoluyla ilk anlamlarından bütünüyle uzaklaşarak yeni bir anlam kazanır.

4. Bu parçada sözü edilen ikinci kullanım aşağıdakilerden hangisiyle açıklanabilir?

- A) Terim anlam
- B) Yan anlam
- C) Mecaz anlam
- D) Eş anlam
- E) Zıt anlam

5. “Bir sözcük, yazılışı başka bir sözcükle aynı olmasa da cümlede onun yerine kullanılabilir; ancak iki sözcük her durumda aynı anlamı vermiyorsa aralarındaki ilişki nasıl adlandırılır?”

- A) Eş anlamlılık
- B) Yakın anlamlılık
- C) Zıt anlamlılık
- D) Terim anlamlılık
- E) Mecaz anlamlılık

Bir geometri dersinde “açı” ve “üçgen” gibi sözcükler, günlük konuşmadaki belirsiz kullanımlarından farklı bir kesinlikle ele alınır. Çünkü bu sözcükler, belli bir alanın üzerinde uzlaştığı kavramları karşılar. Bu durum, sözcüğün her kullanımında genel anlam taşıdığı düşüncesinin doğru olmadığını gösterir.

6. Bu parçadan aşağıdakilerden hangisine ulaşılabılır?

- A) Bazı sözcükler, belirli bir alanda özel bir kavramı karşılayabilir.
- B) Geometri alanındaki bütün sözcükler yalnızca ders kitaplarında kullanılır.
- C) Günlük konuşmada kullanılan sözcükler hiçbir zaman kesin anlam taşımaz.
- D) Bir sözcüğün anlamı, kullanıldığı alandan bağımsız olarak belirlenir.
- E) Özel kavramları karşılayan sözcükler bütün alanlarda aynı anlamı taşır.

7. “Bu iki sözcük, 2024 tarihli raporun aynı cümlesinde birbirinin yerine kullanılabilse de her bağlamda anlam bakımından tam olarak örtüşmez.” Bu cümleden kesin olarak çıkarılabilecek yargı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sözcükler her durumda aynı anlamı taşımaktadır.
- B) Sözcükler hiçbir cümlede birbirinin yerine kullanılamamaktadır.
- C) Sözcükler anlamca yakın olmakla birlikte bütünüyle özdeş değildir.
- D) Sözcükler birbirinin tam karşısı olan anlamlar taşımaktadır.
- E) Sözcükler belirli bir bilim dalına ait kavramları karşılamaktadır.

Sözcükler arasındaki anlam ilişkisini belirlerken yalnızca yazılış biçimlerine bakmak yeterli değildir. “Neşeli” ve “sevinçli” gibi sözcükler bazı cümlelerde birbirinin yerine kullanılabilir; ----. Bu nedenle anlam bakımından tam örtüşme ile bağlama bağlı kullanılabilirlik birbirinden ayrılmalıdır.

8. Bu parçada boş bırakılan yere düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) bu sözcükler her bağlamda aynı anlamı taşır
- B) bu sözcükler anlam bakımından bütünüyle özdeştir
- C) bu sözcükler birbirinin yerini tam olarak tutmayabilir
- D) bu sözcükler birbirinin tam karşıtı olan anlamları verir
- E) bu sözcükler yalnızca bir bilim dalında kullanılan kavramlardır

Bir anlatıcı, “Bu kararın ardından ortam iyice gerildi.” dediğinde “gerilmek” sözcüğünü fiziksel bir nesnenin durumunu anlatmak için kullanmaz. Sözcük, kişiler arasındaki ilişkinin gerginleşmesini belirtir. Bu kullanım, sözlükteki ilk anlamın doğrudan karşılığı değil, farklı bir anlam değeridir.

9. Bu parçadan aşağıdakilerden hangisi çıkarılamaz?

- A) “Gerilmek” sözcüğü parçada kişiler arası ilişkiyle ilgili kullanılmıştır.
- B) Sözcük, parçada fiziksel bir nesnenin durumunu anlatmamaktadır.
- C) Parçadaki kullanım, sözcüğün ilk anlamından uzaklaşmıştır.
- D) Parçadaki kullanım, sözcüğün belirli bir alana özgü kavramı karşıladığını gösterir.
- E) Sözcük, parçada farklı bir anlam değeri kazanmıştır.

“Sıcak” sözcüğü “sıcak çorba” sözünde duyularla algılanan bir durumu anlatır. “Sıcak bir karşılama” sözünde ise sözcük, gerçek ısıyla ilgili olmadan olumlu bir tutumu belirtir. Bu ikinci kullanımda sözcük, ilk anlamından benzetme yoluyla uzaklaşmıştır.

10. Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) “Sıcak” sözcüğü her iki kullanımda da aynı fiziksel durumu bildirir.
- B) İkinci kullanımda sözcük, ilk anlamından bütünüyle bağımsızlaşmamıştır.
- C) İkinci kullanım, sözcüğün belirli bir bilim dalındaki kavramı karşıladığını gösterir.
- D) İki kullanım arasında anlam bakımından hiçbir bağlantı bulunmamaktadır.
- E) İkinci kullanım, yazılışları farklı iki sözcüğün aynı anlamda kullanılmasına örnektir.

Cevap Anahtarı

1. A

2. D

3. A

4. B

5. B

6. A

7. C

8. C

9. D

10. B

Çözümler

- 1.** I. cümlede sözcüğün ilgi veya benzetme sonucunda önceki anlamından uzaklaşarak yeni bir anlam kazanması açıklanmaktadır. II. cümle karşıtlığı, III. cümle anlamdaşlığı, IV. cümle yakın anlamlılığı, V. cümle ise özel alan kavramlarını açıklar.
- 2.** Parça, sözcükler arasındaki ilişkinin cümledeki kullanımla birlikte değerlendirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Bu nedenle anlam ilişkilerinin kullanımdan bağımsız biçimde kesinleştiğini söyleyen D seçeneğine ulaşılamaz; diğer seçenekler parçadaki örneklerle desteklenmektedir.
- 3.** Cümlede, görünüşleri ayrı olan ifadelerin ulaştıkları kavramsal sonucun ortak olduğu belirtilmektedir. Bu, yazılışları farklı sözcüklerin aynı anlamı taşıyabilmesi demektir. B, C ve D seçenekleri ortak anlamı karşıtlığa çevirirken E, anlam ortaklığını yalnızca ses benzerliğiyle sınırlar.
- 4.** “Kök” sözcüğünün düşüncenin dayanağı anlamında kullanılması, ilk anlamıyla bağlantısını sürdürür. İlk anlamla bağlantısı bulunan bu tür kullanım yan anlamdır; mecaz anlamda ise temel anlamdan bütünüyle uzaklaşma söz konusudur.
- 5.** Cümlede sözcüklerin her durumda tam olarak aynı anlamı vermediği, fakat belirli bir cümlede birbirinin yerine geçebildiği belirtilmiştir. Bu özellik yakın anlamlı sözcükleri tanımlar; eş anlamlılıkta anlamların aynı olması gerekir.
- 6.** Parçada “açı” ve “üçgen” sözcüklerinin geometri alanında belirli kavramları karşıladığı belirtilmektedir. Bu nedenle bazı sözcüklerin belirli alanlarda özel anlam kazandığı sonucuna ulaşılır; diğerleri parçanın kapsamını aşmaktadır.
- 7.** Cümle, sözcüklerin aynı bağlamda yer değiştirebildiğini fakat bütün bağlamlarda tam örtüşmediğini belirtir. Bu iki özellik birlikte değerlendirildiğinde sözcüklerin yakın anlamlı olduğu, ancak bütünüyle eş anlamlı olmadığı anlaşılır.
- 8.** Parçanın ilk ve son cümlesi, bazı sözcüklerin bağlama göre yer değiştirebildiğini ancak anlamca tam örtüşmeyebileceğini vurgular. C seçeneği bu iki düşünceyi birlikte tamamlar; diğerleri tam eşitlik, karşıtlık veya alan sınırlaması getirir.
- 9.** Parçada sözcüğün ilişkilerin gerginleşmesini anlattığı ve ilk anlamından farklılaştığı açıklanmaktadır. Bunun belirli bir bilim, sanat ya da meslek alanına özgü kavram olduğunu gösteren bir bilgi yoktur; bu nedenle çıkarılamayacak yargı D’dir.
- 10.** Parçada ikinci kullanımın benzetme yoluyla oluştuğu ve ilk anlamdan uzaklaştığı belirtilmektedir. Bu açıklama, mecaz kullanımın temel anlamla ilişkili bir çıkış noktasına sahip olduğunu gösterir; diğer seçenekler fiziksel anlamı, terimliği veya eş anlamlılığı yanlış biçimde öne çıkarır.